

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$, an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Clericii noștri din seminariile latine.

Iarăș lumea patriotică e alarmată de supărarea superiorității seminariile din Ungvár pentru purta „demonstrativă” a clericilor noștri, cari n'au voit să ia parte la sărbătoarea din 15 Martie.

Se repetă cazul dela Oradea mare, într'o ediție nouă, dându-ne prilej de a ne ocupa cu ideea, dacă are vr'un înțeles, ca clericii noștri să fie crescuți în seminariile latine?

Răspundem, fără nici o ezitare: *nu are!*

È o necesitate aceasta, ce a rămas ca o moștenire istorică, de pe vremea când biserica noastră nu avea școlile ei mai înalte pentru creșterea clerului tinăr, ci îi trimitea în seminariile latine, susținute din fondul religios, la care biserica noastră își avea, negreșit, partea ei de drept.

Lucrurile s'au schimbat de atunci, și mulțumită lui Dumnezeu, s'au schimbat — ales, în vremea din urmă — esențial înspre bine.

Dieceza de Lugoj, cea mai săracă din provincia noastră metropolitană, și-a ridicat, în urma stăruințelor neîntrerupte ale Arhiepiscopului Vasile, un seminar splendid, ce-și va începe activitatea binecuvântată, credem, cu noul an școlar. Gherla își are seminarul ei diecezan, și deodată cu trecerea noului Arhiepiscop, seminarul și toate instituțiile culturale din gremiu, iau în curând, un avânt deosebit de îmbucurător. Noi ne avem seminarul nostru; iar cât pentru Oradea mare — cea mai bogată dieceză a noastră — pe cât știm noi, seminarul se va ridica și acolo, în timpul cel mai scurt.

Mai înainte vreme era altceva. Seminariile latine erau o necesitate și întreținerea alumnilor noștri în

ele n'a fost niciodată și nu este nici acum gratuită.

În schimb nu era curentul șovinist, care s'a înstăpânit, de o vreme încoace, și în seminariile catolice, unde Alumnii noștri nu au fost trimiși din partea Arhiepiscopilor, pentru a cânta „Imnul”, ci pentru a-și face studiile necesare și pentru a-și împlini cu demnitate la timpul său, datoria de preoți români uniți cu Roma.

Pe vremuri era altă lume. Alumnii veniți din Roma au fost — și sunt și azi — alături de înalta lor cultură teologică, cei mai fervenți apostoli ai obârșiei noastre latine. Foștii alumnii ai seminarului Sf. Barbara din Viena n'au fost împedecați niciodată în graiul lor românesc și în cetirea cărților noastre de istorie sau literatură națională, având la îndemână și o bibliotecă bogată, ce a trecut, pe urmă, clericilor noștri din seminarul central.

Ei bine, astăzi unele din seminariile latine nu-și mai înțeleg misiunea. În loc să se îngrijască de educarea religioasă-morală a clericilor, introduc un element nou de educație, elementul patriotizmului de reclamă, ce interzice clericilor noștri de a vorbi în limba lor maternă — ca la Oradea — sau le impune a cânta „Imnul maghiar” — ca la Ungvár — deși aceste pretenții de partid și clasă sunt de tot prea strâmte pentru cadrul larg și cuprinzător al catolicismului.

Clericii noștri nu au fost trimiși în seminariile latine, nici ca să demonstreze în contra șovinismului ce s'a strecurat și aici, dar nici pentruca să-și uite limba românească, în care vor aduce, la vremea sa, slujba cea sfântă. Mai mult, ei sunt datorii a se cultiva cât mai mult în limba lor maternă, mai ales aceia, cari neavând prilejul de a studia în școli românești, au de a

învăța mult, ca să suplinească lacuna aceasta.

Ei n'au să demonstreze împotriva cântărilor naționale ale colegilor lor, dar nimeni nu-i va putea sili ca să le cânte și ei; ei vor vorbi în limba lor maternă, fără nici o intenție de a jicni pe alții, ci deprinzându-și numai un drept cât se poate de elementar.

Dar toate aceste șicane se vor isprăvi, sperăm, cu începutul anului viitor, când clericii noștri se vor întoarce în seminariile de acasă.

Rămână seminariile catolice pe seama latinilor, cu excepția celui din Roma și din Budapesta, unde se cresc tinerii noștri, cari în cea mai mare parte, urmează pe cariera științifică.

Cum s'a petrecut cazul dela Ungvár? Din corespondența primită la încheierea foii estragem următoarele. Teologii ruteni s'au pregătit de mult a „să-i facă martiri pe valahi” deoarece cu mult înainte de 15 Martie i-au amenințat: „În curând veți avea ocaziune, ca să fiți martiri. Ne vom scapa de voi în curând.” În ziua de 15 Martie (aniversarea revoluției din 48) apărut un ungar a rostit în refectoriu un discurs agitatoric, iar ceilalți s'au ridicat în picioare și au cântat Hymnusul. Fiind teate iscodite pentru a provoca pe români, acestia nu s'au ridicat de pe scaune. Au fost imediat denunțiați superiorității, apoi episcopului Papp Antal. Corpul profesoral a adus hotărârea ca românii să cânte Hymnusul separat în fața tuturor teologilor ruteni și să elaboreze tema: Cu ce venerațiune e dator tot cetățeanul ungar Hymnusului unguresc? Afară de aceste teologii ruteni au redactat o declarație, pe care au supus-o românilor, ca să o subscrie. În declarația aceasta se zice: „Regretăm că am greșit și am lucrat nebuneste și fără a ne gândi, când n'am cântat imnul unguresc, ne rugăm solemn de iertare și declarăm, că Hymnusul e și imnul nost național, 15 Martie e și sărbătoarea noastră națională. Declarăm, că cu România nu cunoaștem nici un fel de legătură nici teritorială, nici de sentiment, ci suntem tot așa maghiari ca și voi. Vă imputernicim,

ca aceasta declarațiune să o publicați ori unde voiți și ne vom supune acelei hotărâri a consistorului, ca ori unde și ori când vom fi între voi, în pipatoriu, refectoriu, dormitoriu, auditoriu și muzeu — nu vom vorbi românește. În urmă declarăm, că aceasta declarație nu o am scris de frică de eliminare, ci din convingere. Rutenii au declarat superiorității seminariile, că dacă românii nu vor subscrie aceasta, vor părăsi ei seminarul. În cauza aceasta am primit următoarea declarație:

Onorată Redacție,

De scandalul din Ungvár deja au scris toate foile ungurești și e lucru firesc numai omenesc nu tratează cu noi, ci huiduiesc în chip și fel.

Noi simțim dreptatea pe partea noastră în toată puterea cuvântului, asta s-a vădit din cercetările ce le-a făcut superioritatea Seminarului, însă opinia publică și mai ales rutenii patrioți cari ne încunjură sunt cu mult mai fanatici, decât să judece scandalul cu sânge rece ci se descarcă asupra noastră cu armele cele mai murdare și ne batjocoresc cum le place numai și numai că ne afirmă că suntem Români și că ne iubim limba.

Dela începutul anului școlastic ne terorizează cu cuvinte de „vrei să fi martir“ „încurând vă dăm ocaziune de martiraj“ șcl. afirmând că nici ungvărenii nu vor suferi venituri de-acelea în mijlocul lor, cari în anul trecut au fost eliminați din Oradea-mare, pentru-că n-au voit să se lapede de limba lor. Așadară este lucru vădit că ținta lor a fost să se scape de noi și iată că ziua de 15 Martie (ziua lui Kossuth rebelul și cosmopolitul) li-se arată priincioasă.

Ne-au provocat în chip și fel cu cuvintele de mai sus și altele cari toate s-au a-

deverit înaintea superiorității Seminarului, așa s-a întâmplat că în 15 Martie la prânz unul dintre colegi începe să cânte „Himnusul“ noi nu ne-am sculat motivându-ne procedura următoare: „Nu ne-am sculat când s-a cântat „Himnusul“ deoarece suntem convingși că am fost provocați, căciace se vede de-altcum din argumentele noastre cari s-au dovedit de adevărate și recunoscute. Declarăm înaintea superiorității că noi între împrejurări omenoase suntem gata să dăm cinste „Himnusul“ cum poftesc și regulele de etichetă“.

Superioritatea au luat la cunoștință motivarea aceasta, însă colegii în 21 I. c. dm. au mers în corpore la Episcopul Pap Antal cerând ca cei 13 teologi români să fie eliminați. Încă nu se știe cum se va rezolvi chestia, în pace nici la un caz nu; răutatea sufletului lor se vedește din „Declarațiunea“ ce ni-a prezentat-o spre subscriere colegii ruteni, care am respins-o cu cea mai mare indignare. Eată într'atâta voesc să ne umilească și cetiți, mă rog, ce condițiuni de pace sunt acelea! E curată obrăznicie!

Noi stăm pe lângă punctul, că procedura noastră e motivată, dacă ei nu ne-ar fi provocat, noi am fi dat cinstea cuvenită „Himnuszului“ lor.

Așadară pe noi n'au să ne pedepsească și să ne umilească până-n sânge, superiorii n'au să dea ascultare colegilor ruteni și să li-se împlinescă toate capriciile lor, n'au să ne dea pedepse să cântăm noi separat Himnusul, ei n'au să lovească în simțămintele noastre, n'au să-și facă batjocură din noi, prin asta de tot neamul românesc.

Dacă vreau să ne pedepsească, poftescă ne pedepsească altcum, sunt pedepse destule, și acelea în două condițiuni le primim, dacă vor recunoaște că noi de aceia suntem vrednici de ceva pedeapsă, pentru-că provocările

din partea colegilor ruteni nu le-am însușit superiorității înainte de 15 Martie și dacă vor pedepsi și pe cei-ce ne-au scuipat și au zis cuvintele „spânzurații pe toți“ — „momentan trebuie impușcați“ șcl.

Cu atât mai vartos o spunem aceasta, pentru-că simțim că avem dreptate și ne vom și clarifica și înaintea Episcopilor nostri Români, dacă va trebui să părăsim seminarul acesta, unde de altcum n'am venit să ne huiduiescă simțămintele noastre, ci să învățăm Teologie.

Vă salutăm cu drag
Ungvár 23/III 1913 n. Teologii români.

Din parte-ne la toate aceste numai un răspuns avem. Teologii noștri nu mai au ce căuta în seminariile catolice ungurești. Și dacă ar fi lipsă, ca episcopii să închirieze o casă și pe clerici să-i primească pe plată acolo și atunci e de o mie de ori mai bine rezolvată chestiunea, decât ai lăsa pradă unui tratament atât de rușinos, cum e cel de sus. Noi ne bucurăm, că cel puțin alungându-i de pretotindenea — se va rezolvi de voie de nevoie și cauza aceasta, care așa de mult așteaptă o soluție multămitoare.

Cazuri dureroase.

Die Redactor! M'am mirat mult de cutezanța domnilor dela „Revista teologilor“ din Sibiu, când în articolul cunoscut ne-au atribuit o mulțime de păcate și ticăloșii, de cari sufer ei, dar numai ei. Așa se vede, că Dniilor nu sunt în curat cu al meu și al tău și cred, că dacă strigă tare se va auzi numai glasul lor. Din parte-mi spun drept, că mă bucur de numitul articol, căci ne dă ocaziune de ne răfui cu acești domni într'o mulțime de chestii, în cari nevoile comune și vicisitudinile vremii ne-au silit la o co-

FOITA.

El Cristo de la Luz.

Legendă din Toledo.

(Continuare).

III.

În refector află el nerânduiala, carea se obicinuesc a rămânea în urma unei cini mari. Rămășițele cinii, blide și păhară pe jumătate goale pe masă. În candelabru mai ardea o singură făclie răspândind prin sală o lumină de tot slabă.

Obosit se aruncă Avisain pe un scaun aproape de covorul verde tras în laturi, în dosul căruia se adunase fetele. La câteva clipe mai apoi intră Merival.

„Mai bine-i este fetei tale?“ întrebă în pripă Avisain.

„Așa crez, că doarme,“ răspuse Merival. „A fost numai obosală în urma ajunării și a ezaltării prin cântare. Dar să grăim despre afacerea, ce te readuce la mine.“

„Afacerea aceea privește și pe Rispa,“ zise tinărul. „Mi-o pețesc de muiere. Îmi știi dorința aceasta de mult, și știi și aceea, că bogăția mea e cât și a ta de mare, și că te-am cinstit în tot de una ca pe un

părinte. Credeam, că-mi vei plini dorința. De ce-mi vii de odată cu condiții?“

„N'am ficior,“ răspuse Merival. „Pe cine să treacă deci învăpăiața mea ură cea asupra improbitnicilor noștri, dacă nu pe ginerele meu? Doară pe Rispa? Femeile nu știu, să urească, fără poate pe cel ce nu știe, să le iubească.“

„Tu știi, că eu știu, să urec ca puțini alții, și Rispa va cunoaște, cât de mult știu, și iubesc,“ zise Avisain.

„Știi, că știi, să urești,“ adause Merival dându-i mâna. „Dacă am pus condiția cerând o dovadă a urii tale, o am făcut, ca să torn ușu pe foc.“

„N'a fost de lipsă,“ zise Avisain, „dară totuși m'ai împintinat printr'însa dela gânduri întunecate la faptă. Vei fi îndestulit cu mine. Ascultă! Străbătând fără de țintă prin uliți am ajuns la biserica El Cristo de la Luz. Acolo mă ținu legat imbulzeala, și-mi căută, să văz, cum sărutau creștinii picioarele mântuitorului său. În aceeași clipă, în carea întru sufletul meu fi blăstămam, m'a luminat un gând de răsbunare. Vei ajunge, să vezi, cum ei înșiși vor trage în tină pe Hristosul său!“

„Tare mă îndoesc,“ zise Merival cu răcoală și necredință, „fantazia ta te duce prea departe. Par tâlcul cuvintelor tale fi voiu ascultă bucurăros.“

Avisain răsuflă adânc și apoi începui: „Știi, că m'am cuprins cu toată râvna cu

științele tainice, că m'am cuprins cu magia și cu alchimia. Cercam elixirul vieții și mă siliam, să aflu arta de a face aur. Pân acum încă n'am reușit nici cu una, nici cu cealaltă. Dar pe calea spre scopul cel mare totuși mi-s'au descoperit câteva taine prețioase. Inventat-am o mixtură, carea este o otravă înfricoșată. O fiolă mică ar fi de ajuns, să otrăvească jumătate Toledo. Deja și numai inspirarea omoară. Bucură-te împreună cu mine!“

„Pe cine vei, să otrăvești, și cum o vei face?“ întrebă Merival și începui, să tremure.

„Pe cine? O sută, o mie, două mii din câinii aceștia necredincioși,“ strigă Avisain cu patimă. „Deja mâne vor cădea la pământ, negri, cu ochii ieșiți din orbite, cu fețele schimosite de sgârșciuri! Bucură-te împreună cu mine!“

Merival l-a prins de amândouă mâinile, și ochii lui încă schinteiau. „Grăește mai departe!“ îi șopti.

„Când ai cerut o dovadă a urii mele,“ tâlcui Avisain, „am avut de gând, să-ți aduc ție otrava. Dar în vreme ce rătăciam prin oraș, am dat de mulțimea aceea, carea cântă mântuitorului său psalmi și i-se închină. Și am căutat în fața sfârșită a mântuitorului aceluia. Merivale, nu ți-am spus oare, că în clipa aceea m'a cuprins un gând de răsbunare? Insu-și fingerul mâinilor Iahveh m'a povățuit până înaintea bi-

laborare, din care noi n'am tras niciodată nici un folos. Lor le-au dat apoi posibilitatea de a-și mântui multe școli, de a se instăpâni pe instituții, pe cari noi le-am creat cu banul și însuflețirea noastră, pe cari noi le susținem ca ei, pe urmă să se instăpânească asupra lor și să ne arunce în față tradarea de neam, duplicitatea și ticăloșia. Oare când va veni vremea odată ca să ne trezim și noi și să le dăm odată acestor falși și perfizi domni răspunsul, ce li se cuvine? Dle redactor îți spun pe omenia mea, că întreaga mea viața pastorală niciodată n'am putut colabora cu gr.-or. unde noi am fi tras folosul principal. În toate locurile unde situația era clară, că dacă noi nu-i sprijinim își pierde școala confesională gr.-or., le-am dat sprijinul recent totdeauna. Pe țara Oltului sunt o mulțime de școli „acumulate”, adică susținute și întemeiate de gr.-or. și gr.-cat. comun. Nu știu dacă este vreuna cu caracter gr.-cat. din aceste, căci protopopii lor totdeauna au pus bețe în roate de câte-ori trebuia se fie școala gr.-cat. fiind noi în majoritate. Așa au ajuns ei la edificii școlare ridicate de ai noștri, la posturi de învățători plătiți de ai noștri, la școală gr.-or. susținută de ai noștri. Și apoi tot noi suntem trădători?! Noi ne dăm banul, munca, sufletul, ca să mântuim școala lor tot pe seama lor, căci noi suntem naivi, cari credem că e mai bine să funcționeze o școală românească decât una de stat. Și apoi tot noi cei ticăloși.

Imi dați voce, ca să vă enarez aici câteva cazuri, ca să vedeți cum procedează ei față de noi și față de școala românească peste tot. Să se vadă prin aceasta și îndrăzneala fără păreche a celor dela „Revista teologică”, de a afirma lucruri, cari aruncă asupra sistemului lor biruitor cea mai desăvârșită lumină.

sericii aceleia, unde am văzut, cum sărutau piciorul statuei. Voiu unge piciorul acela cu otrava mea, și moartea va sta lângă cruce și-i va seceră ca pe niște spice coapte, ciuma își va întinde grozavele sale aripi, și cei ce vor vedea, cum frații și surorile lor vor cădea ca loviți de trăsnet, vor țări jos pe Hristosul său și-l vor blăstăma. Eu voiu sta acolo și voiu ride, voiu ride!”

Și pe Avisain îl cuprinse un hohot nebun, cât lui Merival i-se sculă părul în cap.

Catapeteasma verde se mișcă, dar cei doi nu băgară, de seamă, ci priviau unul la altul cu ochi aprinși de patimă.

Merival cuprinse pe Avisain în brațe și zise: „Ești mai pierzător decât satana! Ești plin de ură sublimă, și eu mă plec ție. Ești fiul inimii mele! Mergi și lucră! N'am, să te încredințez, că toată bogăția mea va fi a ta, toate, cele ce am, și Rispa, mângăritarul casei mele.”

Insoți pe Avisain până la poartă și acolo îl sărută și-l binecuvântă. Apoi se despărțiră.

Intr'aceea ieși de după catapeteasmă Rispa tremurând și clătănându-se de îngrozire. Se ținea cu mâinile de catapeteasmă, ca să nu cădă, iar apoi slobozindu-o își acoperi fața ofilită ca de moarte. Își îndreptă ochii plini de lacrimi spre ușa, prin carea ieșise cei doi.

Fratele Popovici în Nrul 29 al „Unirei” a arătat că numai cu o perfidie cutezătoare se poate face caz celebru din Vaidei, căci aci preoții gr. or. nu numai, că n'au fost împedețați ași susținea școala confesională, fără din contră au fost încurajați și sprijiniți, dar pe lângă toate stăruințele uniților de a susținea școala confesională gr. or. ei tot n'au voit să o mai susțină, ci au dorit să aibă o școală cel puțin comunală dară nu de stat.

Cazul pe care vi-l enarez s'a petrecut în „Țara Oltului în Dridif într'o comună curat românească — unde era o școală conf. gr. or. Uniții în număr de 140 suflete nefiind în stare să-și ridice și susțină școala au trebuit să meargă la școala gr. or. Dar frații în Hristos au cerut câte 10 cor. didactru pentru fiecare copil gr. catolic, deși legile țării nu încuviințează a se lua ceva, și uniții cât de voie, cât de nevoie le-au dat. Situația asta însă n'a putut dăinui multă vreme. Școala a fost obiecționată pe motiv, că e prea mică pentru elevii, cari o cercetau, trebuia deci renovată. Atunci gr. cat. au zis neuniților, că și ei vor sta în rând la suportarea cheltuelilor, ce s'or face cu renovarea școlii și anume fiecare unit va da atâta, cât dă un neunit. Gr. orientalii însă au cerut dela uniți să le plătească înainte de toate edificiul cel vechiu, apoi $\frac{1}{3}$ din suma cheltuelilor. deși gr. cat. fac numai $\frac{1}{4}$ din locuitorii comunei și școala să fie a confesiunii gr. or. Pe urmă nici chiar pe lângă condițiunile acestea n'au voit să-și susțină școala pe mai departe, ci au zis, că mai bine o dau statului sau comunei politice, ca să nu mai aibă nici o grijă. Zis și făcut. Au vrut s'o dea statului, dar nu le-a primit-o, așa, că afacerea a ajuns la comună, care le-a pus în spate și la gr. or. și la gr.

cat. o mulțime de cheltueli, de cari cine știe când se vor scăpa.

Și acum poftim dle Teodor! Nu e acesta un caz elecvent pentru procedura Dvoastre? Un preot dela sate.

Dupăcinarul (Pavecernița) în postul mare și rânduiala dela Bunavestire.

În Nrul mai nou al „Rev. Teol.” din Sibiu — la rubrica Tipicului cultului religios se spune că în postul mare se cetește de-a rândul dupăcinarul cel mic, afară de Miercuri și Vineri, când se citește cel mare. Știind eu, că altcum e praxa în bisericile noastre, am studiat lucrul cu deamănuntul și am constatat următoarele:

1. După-cum se vede în Tipicul lui Tit Bud la pag. 60 — și în Triodul de Blaj la pag. 78 și 87 — în Sâmbetele și Duminecile postului mare se citește totdeauna Dupăcinarul cel mic. —

2. Ce privește celelalte zile ale postului mare, — tipicul cel din Lavra a cuviosului Părintelui nostru Sava, prescrie că în aceste zile nu cântăm dupăcinarul în biserică ci în chiliile noastre. După-ce în chiliile noastre se cântă dupăcinarul cel mic, natural că după tipicul Sf. Sava în tot decursul postului mare cântăm dupăcinarul cel mic în chiliile noastre, în fiecare zi. — Vezi Triod pag. 104 rubr. —

3. Este înse înca un tipic, al mănăstirilor din Palestina care pentru tot decursul postului mare prescrie cântarea Dupăcinarului celui mare în biserică, afară de Sâmbătă și Duminecă. Dupăcinarul în aceste zile e prescris să se cânte la orele 10 din zi, adică după computul nostru la oarele 4 p. m. — Prin urmare după Rev. Teol. Mercuria și

„Dumnezeule, o Dumnezeule, tu nu o vei îngădă!” șopti ea.

Plecându-și capul se gândi, în vreme ce-și adună mâinile ca spre rugăciune și privi în întunerecul salei. Apoi continuă cu glas tremurător: „Hristoase, la tine, numai la tine mă gândiam astăzi, când cântam mărirea Sionului. Crez întru tine, Dumnezeule cel muncit până la moarte! Oamenii zic, că tu ai fi mila însă-și. Ierți-i lui? Hristoase al meu, eu iubesc pe tinărul acela, dar dintr'insul izvoarește pierire. Și totuși îl iubesc. Ce ceri dela mine, ca să fac pentru mântuirea lui?”

Și tăcu, ca și cum ar aștepta răspuns. În sală eră liniște desăvârșită. De odată căzu de pe candelabru și singura făclie, ce mai ardea, se sdrobi și se stinse.

Rispa se cutremură și-și acoperi fața. Apoi se sculă. Își șterse lacrimile și zise îndurerată: „Tu ceri pierirea mea? Nu, tu nu vei pierire, ci jertfă!”

Incetinel căută calea prin întunerec și ieși din sală.

IV.

În ori care cîs viniau nefericiți, ca să fătore în bisericuța El Cristo de la Luz și să primească dela Răstignirea cea făcătoare de minuni mângăiere în năcaz, răcoreală pe sama chinuțelor sale suflete. Biserica din pricina aceasta eră deschisă și noaptea, și Avisain putea să-și plinească fără de piedecă

planul său cel drăcesc. Noaptea târziu, pe când orașul adormise deja de mult, se furisă dânsul ascuns într'o manta întunecată în biserică, și dacă s'a convins, că eră singur, în lumina cea slabă a candelilei, ce ardea înaintea altarului, se apropiă de Răstignire. Piciorul drept al statuei acoperi pe deplin pe cel stâng, și așa eră de ajuns, ca Avisain să ungă cu otravă piciorul cel drept și cuiul. Doară pe cel stâng nu-l sărută nime. Iute isprăvi tinărul diavoleasca sa lucrare și apoi ieși din biserică. Până în zori rătăci apoi prin uliți, căci întărătarea tot nu l-ar fi lăsat, să adormă. Cu răsăritul soarelui veni apoi iar în biserică; acolo se adună în unghiul cel mai întunecat, vârindu-se în manta sa, și-și plecă apoi capul adânc spre pământ, ca și cum ar fi adâncit în rugăciune, dar într'aceea nu-și luă ochii de pe cruce.

Incetul pe incetul se umplu bisericuța. Femei învălite în văluri negre își cercau loc, bărbații grijau, ca pașii lor să nu turbure cu șgomotal său liniștea evlavioasă. De cruce de o cam dată nu se apropiă nime; asta aveau, să o facă numai după sfânta slujbă, după ce-i va fi binecuvântat preotul.

(Va urma.)

Vinerea urmează tipicul mănăstirilor din Palestina iar în celelalte zile al sf. Sava. — Iar în Mănăstirea din Blaj și la bisericile noastre gr. cat. — se urmează în toate zilele comune ale postului mare (cu unele excepții cari se arată la locul lor.) tipicul dela Palestina. —

4. După-ce Bunăvestirea în anul acesta cade pe Luni, e întrebare cum are să se facă slujba acestei zile? În „Tipicul anului 1913“ publicat de mine în „Unirea“ am scris cu privire la Bunăvestire un tipic greșit, care îl rectific în următoarele: Fiind preșara bunevestiri Dumineca, Dupăcinar mare nu se face, ci la oarele îndatinate intrăm în biserică și facem Inseratul cel mic. Acesta se face așa că binecuvântând preotul, strana citește psalmul de începătură după care înse nu se zice ectenia cea mare, ci numai zice strana Doamne îndurâte spre noi de 12 ori după care se cântă imediat: Doamne strigatam pe vers 6. — Apoi citim psalmii până la „Din paza dimineții“ — care stich îl cântăm pe vers 6 punând cea dintâiu stichire a sărbătorii, așa și celalalte 3 stihuri a psalmilor cu alte 3 stihuri a sărbătorii și cu Mărire și acum tot a sărbătorii „Trimis a fost.“ Văhod nu facem ci zicem „Lumină lină“, după care imediat cântăm prochimenu zilei. — Apoi fără să zicem vre-o ectenie, citim „Invrednicește-ne D-ne“ și apoi imediat, fără ectenie cântăm stichoavna Duminecii IV pe vers 8 „Aproape este Mântuitorul“ etc. din Triod, zicând „Mărire și acum“ a sărbătorii din Minei: „Astăzi este bucuria.“ Apoi „Acum dimiti“ — Troparul Bunevestiri — ectenia „Indurâte spre noi Dzeule și opustul cel mic, iar dupăcinarul îl citim cel mic în chiliile noastre.

Iar seara la oarele 5—6 ne adunăm în biserică și începem Inseratul cel mare cu litie. Dând preotul binecuvântarea, strana citește „Veniți să ne închinăm“ și „psalmul de începătură“ — după care urmează ectenia mare și ectenia mică. Apoi tămâind diaconul, cântăm Doamne strigat-am pe vers 3 și cântăm 2 stihiri din Triod pe vers 3 „Să arătăm credincioșii“ — Trecând înjumatătirea, apoi 1 tot din Triod pe vers 7 „Trecând înjumatătirea acestui“ — apoi 7 ale Mineiului pe vers 6, repetându-le așa ca să facă 7. Apoi Mărire din Minei: Trimis a fost — în care timp se face Văhod cu cădelnița. După „Lumină lină“ cântăm prochimenu zilei și citim 3 parimii ale sărbătorii din Minei. — Apoi ectenia „Să zicem toți“ — Invednicește-ne D-ne — apoi iar ectenia „Să plinim rugăciunile“ — Pace tuturor — etc. După esclamarea „Fie puterea împărăției tale“ ieșim cu procesiune în tinda bisericeii cântând stihurile dela litie pe vers 1 — Mărire și acum vers 2: Binevestește Gavriil. Apoi se citește rugăciunile dela Litie în tindă; „Mântuește Doamne poporul tău“ — cântând noi la rugăciunile dela Litie intrăm iar în biserică cântând stichoavna sărbătorii care e însemnată în Mineiu la Dupăcinarul cel mare al sărbătorii, cu Mărire și acum pe vers 4 tot de acolo: Astăzi este bucuria. În timpul cât se cântă stichovna preotul și diaconul stă înaintea mesei cu cele 5 pâni. După „acum dimiti“ se cântă Troparul sărbătorii, apoi citește preotul rugăciunea binecuvântării pănilor, după care strana cântă „Fie numele Dlui“ de 3 ori și citește psalmul 33 până la stichul „Bogații au sărăcit“ care stich se

cânta de 3 ori pe vers 7 după care preotul zice: Mărire sfintei celei de o ființă — și se citește exapsalmul și celalaltă urmare a mâncatului cum se arată în tipicul din Triod la pag. 470 și cum am aratat și eu în Tipicul pe luna lui Martie.

Luni dimineața apoi citim oarele cum se arată în Triod, iar la timpul seu facem liturgia cu inserat intru toate cum am aratat în Tipicul lunei lui Martie. —

Septimiu Popa.

Academia poporală.

Rolul social al femeii în lumina creștinismului.

„Să-i facem ajutoriu asemenea lui“. Cartea facerii II. 18.

Starea femeii înainte de creștinism și emanciparea ei prin creștinism.

Doamnelor și domnilor!

E cu neputință să cuprinzi în puține cuvinte ceea ce s'a zis, scris sau făcut din partea genilor lumii spre lauda și preamărirea femeii. Unii au preamărit-o în versuri nemuritoare, închinându-i rodul minunat al minții: gândiți-vă la Petrarha, Dante, Goethe și Heine și alți nenumărați; alții au cântat să zugrăvească pe pânză fermecată idealul de frumusețe visat de dânși: gândiți-vă la divul Rafael, la Giotto, Cimabue, Fra Angelico; alții au cântat să-i veșnicească formele răpitoare pe marmoră, caldă parcă de viață: gândiți-vă la Venus de Milo, pe care are omul prilej să o admire în Louvre din Paris. Muieroa a apărut pe scena lumii împrejmuită de lumină, copleșită pururea de flori, înconjurată de omagii, înecată de fumul de tămâie al laudelor, punctul central al tuturor sărbătorilor, poezia frumosului, izvorul bucuriilor. Metaforele cele mai grațioase, imaginile cele mai delicate, frazele cele mai extravagante și neobicinuite, accentele cele mai infocate nu răzbiau să spună tot ceea ce ar fi vrut să spună oamenii în entuziasmul lor nețărnut.

Dar stimatelor doamne permiteți-mi să vă întreb cu toată sinceritatea: reușit-au toți aceștia sau mai bine majoritatea lor să vă înalțe în ochii Dvoastră, să preamărească adevărata dvoastră nobleță, prezintând sau scoțând în relief ceea ce în dvoastră este mai de valoare, mai de preț? Sunt sigur, că-mi veți răspunde: nu!

Vau zis în cor: sunteți sfinte, sunteți îngeri, sunteți zeițe! Dar la toate acestea pot aplica vorbele Scripturii: Deșertăciunea deșertăciunilor și toate sunt deșertăciune. Oamenii vreau să facă din dvoastră păpuși frumoase, jucării oarbe, ca să fiți de nou sclavele mâinilor necurate. Da! O spun cu mândrie și satisfacție sufletească, adevărata Dvoastră mărire n'o aflați în lumea falsă ce vă încântă cu glasul de sirenă, ci în religionea creștină care va redat adevărata libertate, eluțându-vă cu mari jertfe poziția nobilă de soții și de mame și încredințându-Vă misiunea apostolică a iubirii, în care întreceți pe bărbați și aveți în mâini cheia reformării societății întregi. Această menire a dvoastră o cuprinde în formă plastică cu-

vântul Scripturii: Să-i facem ajutoriu asemenea lui. Iată de ce mi l'am ales de motto. El fie totodată de temă a conferinței mele de astăzi.

Stimatelor doamne! Ca să puteți aprea după cuviință libertatea ce v'a adus creștinismul, va fi bine să vă schițez în puține cuvinte starea precară în care se aflau femeile, la toate popoarele păgâne înainte de creștinism.

Vinderea femeilor era pretutindenea lucru legal. Babilonenii, Fenicienii, Tracii, Mongolii țineau de obligatoare prostituția femeii. Grecii de asemenea. În Corinți spre pl. nici o tineră nu putea aspira la căsătorie, senzați-mă că ating acest lucru josnic, fără să-și fi jertfit mai înainte floarea castității la picioarele Venerei imorale. Condiția femeii la Arabi a fost și este tot atât de compătimit. Pe când bărbatul umblă călare fumând în tihnă, femeia aleargă pe jos, de abia ținându-și suflarea, cu marfa grea în spate. La Germanii și Galli vechi femeia era socotită de un ce necurat. Iar dacă ați crede că la Romani, leguitorii înțelepți ai lumii condiția femeii va fi fost alta, vați înșela amar, căci nici ei nu se puteau fâli cu un tratament mai uman al femeii. Vai de cea stearpă, de cea bătrână, căreia dintele vremii i-a sters de pe față rozele, seau i-a prăpădit albastrul dinților, era aruncată din casă fără milă. Eroul Scipio își alungase nevasta și făcându-se reproșuri amare din partea prietenilor, le răspunde cinic: când ghețele mă strâng le lapăd. Cicero oratorul renumit își alungase nevasta și el, pentruca pria a doua să-și plătească datorile. Când va să zică nu le mai plăcea de neveste, le ordona prin vre-un sclav să părăsească casa, cuibul fericirii lor, ba pentruca cuvintele să aibă efect și mai mare, aplicau uneoria și sbiciul, răvășând spatele nefericitei victime. Că apoi nu respectau dreptul cel mai sfânt al femeii: copii, e fapt în deobște cunoscut. Copiii erau la discreția absolută a bărbatului, care le lua nu arareori și viața.

Și să nu credeți cumva, că azi, în țările unde lumina creștinismului n'a străbătut încă, ar fi doară altcum. Nu! La mohamedani i-se rezervă femeii rușinea haremului; în China i-se strimtează de mică copilă piciorul, pentruca să nu poată scăpa de gelozia bărbatului; în Africa e vândută ca și o vită; în India trebuie să se arunce și ea în flacărele ce conzumă cadavrul bărbatului său, iar unde erezia și schizma sunt la largul lor, contrar moralei lui Hristos, continuă sclavagiul femeii, celebrându-și orgiile sub forma divorțului celui mai rușinos.

Numai religiunea creștină a reușit, stimatelor doamne și domni, prin fondatorul ei D. N. I. H., înțelepciunea Tatălui, să reazeze femeia pe tronul de mărire ce-i compete dintru început. El, prin graiul apostolului Pavel proclamă, că înaintea lui D-zeu nu e barbar sau civil, liber sau sclav bărbat sau femeie, ci o singur familie de frați și surori a cărei singur tată este D-zeu, iar singur Răscumpărător este Isus cel răstignit. În chipul acesta, zice Ventura, femeia fu răscumpărată de două ori: și de robia păcatului și de a bărbatului.

Hristos emancipă femeia din starea rușinoasă în care zăcea, delăturând abuzurile divorțului și ale polygamiei: reîntorcând stările ce au fost la începutul creării. Decretă va se zică unitatea căsătoriei și indi-

solubilitatea adecă nedespărțirea aceleia: „La început n'a fost așa. Așadară ceea ce Dzeu a împreunat, omul se nu despartă. Mateiu c. XIX. Iar pentruca unirea între bărbat și femeie să fie trainică, intimă plină de gingășie, hrănită de afectele delicate ale unei iubiri alese și nobile, Hristos a voit, ca, unirea bărbatului și a femeii să fie simbolul unirei Sale cu mireasa cea mai sfântă ce a fost cândva, cu biserica. Va se zică, simțemintele dzești, ce le-a nutrit El față de biserică în trecut, dându-și viața pentru ea, și va nutri până la sfârșitul veacurilor, ocrotindu-o cu brațul său atotputernic și revărsând darurile avute pe creștetul ei nemuritor aceste simțeminte [voirear să se repercuteze și în sufletul bărbatului și a femeii, fiind unul celuilalt scut și ajutor, și jertindu-se unul pentru altul cu abnegație nobilă și desinteresată.

Hristos emancipă femeia, ridicând o femeie din popor, smerită și ascunsă de lume, pe Preacurata Vergura Maria, la treapta cea mai înaltă a zidirii la demnitatea de maică a lui D-zeu, cum luând în sufletul ei frumos ca un paradis, toate bogățiile darului, rupând așa zicând zăgăzurile harurilor cerești, spre a putea crea un alt ceriu pe pustiia întinsă a pământului nostru. Și închipuiți-Va numai, stimatele doamne și domni dacă de aici încolo e cu puțință să nu stimează creștinul femeia când de mic copil a fost obișnuit să stea cu mânuțele delicate împreunate spre rugăciune la picioarele Mamei sale cerești Maria, pe care o zărește cu micuțul prunc în brațe?; când vede că în și prin Maria s'a revărsat asupra femeilor o auzina aureolă cerească?; când vede în chip așa de palpabil cât preț poate avea înaintea lui D-zeu-judecătorul adevăratelor frumoseți și valori — și femeia?

Intr'adevăr numai creștinismul a putut să restituie rolul importat ce-i revine femeii în sânul omenirii, după planul măreț a lui D-zeu.

De altă parte nu e mai puțin adevărat, că legea creștină nu poate aproba emanciparea totală a femeii, bunăoară și în direcția politică, aruncându-o în val vârtejului vieții și afacerilor publice. Nu primește o egalitate absolută bărbatului, și a femeii, cum proclamă curentul feminist — ceea ce ar fi contrar constituției fiziologice și psihice a femeii — ci numai o egalitate oarecare relativă. Egalitate relativă cât privește eul particular al amândorura, puterile lor fizice respective, energiile lor morale și intelectuale corăspunzătoare, precum și misiunea particulară, ce sa asigurat unui fie căruia separat, din partea bunului Dumnezeu. În aceasta sunt egali! N'au să se împedice unul pe altul, n'au să se hărțuiască, ci dimpotrivă să se ajute imprumutat spre ajungerea țintei ce le înconșină. Dar încolo muierea e supusă bărbatului. Așa vrea Dzeu! „Veți fi sub puterea bărbatului“ se zice muierei în cartea facerii; iar s. Apostol Pavel le ordonă femeilor în repetite rânduri să fie supuse bărbatilor, și le oprește să-și stăpânească bărbații. În privința aceasta părerea ss. Părinți e unanimă și întru toate conformă ss. Scripturi — nici nu se putea altfel — căutând motivul supunerii femeii bărbatului său în debilitatea și ușurătatea sexului feminin: „Sexus enim est infirmus et levis“ cum zice s. Ioan Gură de Aur în omilia a 9-a asupra epistolei prime cătră Timoteiu.

Reviste.

Războiu balcanic. Adrianopolul a căzut. Aceasta e știrea cea mai nouă ce vine de pe câmpul de războiu. Luni noaptea Bulgariei au început atacul general și Marți după amiază au ocupat forturile ostice, iar Miercuri a căzut întreagă linia întăriturilor dinspre ost. 800 turci au fost făcuți prinșonieri și 20 tunuri ocupate. Mai nou, e că Adrianopolul e deja în mâinile bulgarilor. Amănunte lipsesc.

Concurs.

Comitetul „Reuniunii Femeilor Române gr-cat. din Blaj“, pe baza hotărârii adunării generale din 27 Octombrie 1912, publică concurs pentru câteva ajutoare de 20—50 cor. Suma ce se va distribui este de 250 cor.

Pot să concureze elevele sărace ale școlii gr-cat române de fete din Blaj. Petițiile fără documente sunt a se înainta până în 25 April 1913. la adresa vād. Elena Dr. Pop, prezidenta Reuniunea Femeilor Române, Blaj.

Din ședința comitetului Reuniunii ținută în 1 Martie 1913. — Vād. Elena Dr. Pop n. Maniu, prezidentă, Mihail Șerban, secretar.

Noutăți.

Alegerea dela Sasca montană. După cum se comunică, ziua alege de deputat dietal în cercul Sasca s'a fixat pe 31 Martie. Candidatul național dl dr. Aurel Vlad are cele mai bune șanse de reușită. Alegătorii români din acest cerc l'au primit pretutindenea cu cea mai desăvârșită însuflețire. Nu ne îndoim, că mai ales preoții noștri, cari au dat în Bănat așa dovezi strălucite de sentimentele lor de datorie, vor fi și acum la culmea chemării lor și vor sprijini pe candidatul național cu toată inima.

Persecuțiunea limbei românești în Bucovina. La tribunalul comercial din Cernăuț a avut loc pertractarea unui proces, la care avocatul unei părți a început vorbirea de apărare în limba română. Cum însă judecătorul a oprit ținerea vorbirii în limba românească, apărătorul a părăsit sala în mod demonstrativ. În urma acestui act barbar și nelegal, care a jignit adânc în loialitatea sentimentelor poporului român din Bucovina, se va porni din partea acestora — după cum cetim — o formidabilă campanie de luptă, în adunări populare, sfatul țării și parlament. Deviza luptei va fi: *înlăturarea limbei nemțești dela autoritățile existente în districtele românești și înțroducere limbei românești pretutindenea.*

Ochi pentru ochi. Locuitorii nemți din Pesta, s'au plâns ministrului de interne prusiatic, că matriculații unguri le în-

troduc numele în matriculă ungurește. Nemții în mai multe rânduri au protestat în contra procedurii matriculanților civili, așa că aceștia în celea din urmă au intervenit la ministrul de interne ungar, cerându-i răspunsul, că numele nemților din Pesta să fie indus în matriculă ungurește ori nemțește? Răspunsul ministrului a fost, că la înțroducere în matriculă trebuie să se traducă ungurește nu numai numele ei și conumele supușilor germani din Ungaria. Probabil că măsura aceasta arbitrară a determinat și pe ministrul de interne prusiatic, să deie ordin matriculanților prusiaci, că în cazul când un cetățean ungar cere document matricular, în acela atât numele cât și conumele să i-se scrie nemțește.

Manevre mari în 1913. Marile manevre din anul curent să vor ținea în Boemia sub conducerea moștenitorului de tron *Francisc Ferdinand* și a șefului statului major *Konrad de Hözendorf*. La aceste vor lua parte ambele corpuri de armată din Boemia, afară de acestea probabil și corpurile de armată staționate în Cracovia, Viena și Insbruck. Conducătorii operațiunilor vor fi generalii de infanterie cavaleriei: *Frank Liborius* și *Auffenberg Moricz* fostul ministru de război. Comandanții singuraticelor corpuri de armată sunt următorii: Baronul *Giesl Artur* general de cavalerie, *Hornstein Lothár* general de infanterie, arhiducele *Ferdinand Iosif* și baronul *Kirchbach* general de artilerie.

Mulțumită. La petrecerea aranjată de economii români din Hususău în 15 Februarie n. sărbătoarea Întâmpinării Domnului, — în favorul edificării caselor parohiale — au încurs următoarele suprasolviri: dr. I. Bianu, avocat Hususău 8 cor. E. Magda preot Hususău 4 c. I. Vlad, cancelist la jud. cerc. Hususău 3 c. V. Mărginean inv. pens. Glogovețiu, S. Arpád, apotecar, Hususău și N. Martin comerciant Hususău câte 2 cor. I. Moldovan, cand. de adv. și I. Rațiu proprietar de moară Hususău câte 1 cor. —

Oferte benevole s'au primit dela următorii: Ilgner Károly, maior pens; Stauble Rezső, notariu cerc; Michaelis Herman, preot ev. lut; Dr. Kappel Béla, medic; toți din Hususău câte 2 cor; Ștefan Lita, preot, Lunca 2 cor; Szilágyi Marthou, Hususău 1 cor, 20 fil. Dr. Ioan Coltor revizor arhidiecezan și Ioan Moldovan, vice-notariu cons; Blaj câte 1 cor; și Nuszbaum Manó, comerciant, Hususău 1 cor. —

Au intrat cu totul la cassă: 127 cor. 20 fil. Spesele au fost: 57 cor. 74 fil. Venitul curat 69 cor. 46 fil.

Primească marinimoșii donatori și pe pe aceasta cale mulțamitele celea mai sincere. În numele economilor români din Hususău: Elie Magda preot gr. cat.

„Cosinzeana“, frumoasa revistă literară pentru familia, care apare săptămânal, — să capătă dela 1 April până la sfârșitul anului (9 luni) cu 9 cor., pe 6 luni cu 6 cor., pe 3 luni 3 cor. — Cereți numeri de probă dela administrația ei în Oraștie—Szászváros.

E singura revistă literară la noi ce iese în fiecare săptămână cu conlucrarea celor mai de seamă scriitori și aducând frumoase și număroase itustrațiuni, ca vederi din lumea românească și din lumea mare. Mai ales ilustrații de ale întâmplărilor mari ale zilelor noastre.

Invățător republican. Szabó Imre învățător reformat în Hodmező-Vásárhely s'a înscris în partidul republican. Ministrul înscris e aceasta a provocat pe Superintendentul Balthazar ca să pornească cercetare disciplinară împotriva învățătorului. Invățătorul numit a răspuns, că el e republican din convingere și nu-și părăsește convingerea! Partidul republican adresându-se superintendentului l'a acuzat, că persecută pe învățător pentru convingerile lui politice. Superintendentul a zis că după legile diocesane învățătorul prin aceea că e republican nu a făcut nimica punibil și nici nu va fi pedepsit după forul bisericesc, statul însă pe baza art. de lege XXVII § 32 an. 1907 îl va lipsi de întregirea salariului și de dreptul la pensie. Declarațiile filorepublicane ale superintendentului au pricinuit mare resens în cercurile guvernamentale ungurești.

Cinema „Edison“. Reprezentațiile, ce se perândează la Cinema „Edison“ în sala cea mare dela otelul „Univers“, sunt de o atracție extra-ordinară. Di Alex. Marele, proprietarul cinematografului a procurat filmele celea mai nouă, ca să satisfacă întru toate așteptărilor.

Reprezentările se țin *Joia, Sâmbăta, Dumineca și în sărbători* la orele 5 și 8 seara.

Partea Literară.

Despre vieța curată. Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Și generalul s'a ținut de cuvânt, a învățat din nou să se roage, și trăiască creștinește.

Cu altă ocaziune așa a vorbit necredinciosul cu un piu:

— O du liber Christ, wie du doch betrogen bist, wenn der Himmel eine Fabel ist.

La ce călugărul i-a răspuns:

— O du lieber Atheist, wie du doch betrogen bist, wen die Hölle keine Fabel ist.

Dialogul acesta interesant, pe românește ar suna așa:

„O serman creștin, ce amar te înșeli, dacă cerul e numai o poveste.“

Răspunsul creștinului: „O serman ateist, ce amară e decepțiunea ta, dacă iadul nu e poveste.“

Crezi, iubite cetitorule, că odată vei avea să te lupți cu moartea?

Precum e de sigur, că moartea mă va învinge și pe mine și pe tine, tot așa de sigur e, că odată vom fi judecați, ori credem ori nu credem. Toate se supun lui Dumnezeu în cer și pe pământ, numai omul se împotrivesc Domnului și Creatorului său. Nu e un ceva de nepriceput omul care se opune lui Dumnezeu?

9. Indreptar sigur.

Am arătat în capitoul precedent, că păcatul necurăției săvârșit cu fapta, e păcat

de moarte. Acum merg mai departe și îți arăt: că și păcatul necurăției îndeplinit cu cugetul e păcat de moarte, dacă sufletul a consimțit pre deplin cu gândul spurcat și s'a delectat în el.

Notez, că părerea aceasta, nu e o părere privată, ci învățătura tuturor teologilor, cari s'au ocupat cu chestiuni de morală, și astfel e învățătura bisericii lui Hristos. Știu foarte bine, că învățătura aceasta cu greu pătrunde în capul oamenilor moderni, ba sunt și oameni buni, dar simpli în judecată, cari nu pot înțelege, cum poate să fie păcat un singur cuget.

Spre înțelegere mai împede adaug, că prin păcatul faptic al necurăției, păcătuiește atât sufletul, cât și trupul. Dar te întreb, care păcătuiește mai greu trupul ori sufletul? Fără îndoială e mai vinovat sufletul, cu atât mai mult, cu cât e mai superior decât trupul. Acuma când omul se delectează în cugete păcătoase, păcătuiește sufletul singur, partea mai nobilă a lui, și tocmai din motivul acesta, — că, e partea mai nobilă — păcatul lui ajunge sub răspundere mai gravă. Singur trupul fără de suflet, nu poate comite nici păcat ușor nici greu.

După părerea mea, împrejurarea aceasta, încă nu ar fi suficientă, ca biserica să însire vătămarea castității cu cugetul între păcatele de moarte, de sigur că a trebuit să aibă în vedere cuvintele Adevărului vecinic; dela sf. ev. Mateiu 5, 28. „Iară eu zic vouă: că tot celce se uită la muiere (sau la bărbat), ca să o poftască pe ea, iată a curvit cu ea întru inima sa.“

Aceasta e învățătura divină despre păcatul necurăției săvârșit cu cugetul și nu părerea privată a unui sau altuia dintre teologi. De aceea părerea care susține învățătura aceasta, ca una care își are temelul solid în sf. scriptură, e afară de ori-ce îndoială. Pre lângă aceste, în ponderarea păcatelor făcute cu gândul contra curăteniei, trebuie să luăm în considerare și împrejurarea, că sunt foarte primejdioase.

E lucru de înțeles, că aprinderea unei țigarete nu e ceva lucru mare. Însă acelaș lucru făcut într'un arsenal cu prav de pușcă sau magazin de dinamită, rămâne oare tot așa de neînsămnat? Nu-ți doresc când vei fi ostaș, urmările unei astfel de distrageri. Omul cu înclinările lui păcătoase se aseamănă foarte potrivit cu un magazin de praf de pușcă: e de ajuns o schiuteie, — și edificiul întreg zboară în aer, — un cuget și omul cade în mocirla păcatului.

Dacă împingi pe prietinel tău, care stă la marginea unei prapastii, la tot cazul ești tras în grea cercetare. Să presupunem, că pretinul tău a fost om norocos și afară de spaimă sa ales numai cu câteva lovituri mai ușoare; împrejurarea aceasta încă nu te scoate de sub răspunderea gravă, dupăce prietinel tău putea aici să-și aște moartea zdrobit de stânci. O astfel de împingere spre abiz e și păcatul săvârșit cu gândul, și e foarte grav chiar și atunci, când păcatul necurăției nu a urmat. Factorul principal atât la faptele bune cât și la păcate e sufletul. Domnul Hristos a zis, că din inimă purced uciderile, curviile și toate păcatele. Când omul se desfătează în cugete necurate, sufletul partea mai nobilă a păcatuit deja, cu toate că cu trupul nu a păcatuit.

Cineva și-a propus să ucidă pe dușmanul său, dar făpta mișească din anumite

cauze nu s'a întâmplat, intențiunea aceasta a lui constituie păcat de moarte; cugetul lui afară de pata ce o lasă păcatul, nu are alte urmări. Cu totul altcum stăm cu păcatul trupesc împlinit cu cugetul, pentru că acesta, — precum vom vedea — are aceleași urmări, ca și păcatul faptic.

E lucru de tot împede din celea zise până acum, că și cugetul păcătoș e păcat greu. Dacă ne punem însă întrebarea, că cine păcătuiește greu cu cugetul, răspunsul nu e așa ușor și cu toate aceste decare trebuie să fie lămurit în chestia aceasta. Ignoranța aici e un pericol continuu, căci unii vor socoti păcatul greu de păcat ușor și cel ușor de greu și astfel să vor espune la greșeli mari și aducătoare de multă neliniște. Care e așadară îndreptarul sigur, care să ne arate ce e păcat, ce nu e păcat, care e păcat ușor și care e greu?

Mintea și voința sunt facultățile cele mai de frunte ale omului. În sine considerată, voința este o facultate oarbă, ochiul voinții e mintea, facultatea înțelegătoare. Omul numai atunci e responsabil pentru faptele sale, sau cu alte cuvinte lucrarea omenească atunci e morală — deamă de premiu, ori osândă când e îndeplinită cu mintea înțelegătoare și voința liberă. Voința condusă de minte e factorul primordial al moralității. Și păcatul totdeauna e fructul voinții. Aceste trebuie să le știe oricine, care voiește să meargă pe căi sigure și să nu se împedece la tot pasul. Tot ce se întâmplă fără consământul voinții nu poate fi păcat. Nefericirea sau morbul îl ajung pe om fără voia lui, păcatul însă nicicând. Voința e stăpânul, stăpânul suprem, astfel încât se opune și puterii celui mai puternic tiran. Poți lega în lanțuri pe cineva, dar voința lui nici o putere nu o poate infrânge; motivul e simplu, voința omenească se poate îndupleca numai prin cugetele sau sentimentele sale, și nicicând de o putere esternă.

Cineva de ex. a fost molestă de un vis urât. Nu a dat ansă la visul acesta, fiindcă nu s'a ocupat cu cugete spurcate, nici nu s'a întreținut cu lectură imorală. Se punem cazul, că nu s'a luptat contra visului păcătoș, — deși de regulă cine se luptă în stare de trezie contra ispitelor, se opune și în vis, — totuși el nu e vinovat absolute de loc, fiindcă în somn voința nu e guvernată de minte. Din contră dacă sa gândit cu plăcere la visul păcătoș, s'a delectat în el, atunci nu mai poate fi scuzat.

(Va urma).

Presă mare putere.

(Continuare).

Dar dacă aceasta e puterea presei, ce derivă din însăși firea și lățirea sa fabuloasă ne întrebăm: cum se folosește ea de această putere, cari sunt principiile, tendințele și efectele activității sale?

Primul principiu universalisim al presei moderne, mai lățite, este, să propage cultura, să popularizeze știința, va să zică, să dea de hrană marelui public chestiile fundamentale ale vieții, și problemele mai grele ale spiritului omeneșc, tractându-le cu o ușurință și superficialitate stricăcioase în gradul suprem.

În tractarea alor astfel de teme, a căror consecințe practice sunt incalculabile

pentru moralitatea publică și privată, s'ar ținea de regula cea mai elementară de onestitate, de a observa o atitudine rezervată, restrângându-se la publicarea concluziilor în deobște permise și a roadelor salutare ale adevăratei științe și culturi sănatoase, cari, chiar fiind întemeiate pe adevăr, nu pot decât să promoveze progresul social. Dar tocmai dimpotrivă, ori că e vorba de Pentateuh, ori de viața lui Isus Hristos, ori de evoluționismul lui Darwin, sau monismul lui Hæckel, sau vre-o biografie de alui Heine, vre-o descoperire în săpăturile dela Pompei, se aruncă în târg marfa ipotezelor celor mai stranii și absurde, cari toate țintesc la distrugerea patrimoniului neprețuit al credinții creștine și a datinelor strămoșești.

Celce nu știe înota nu se aruncă în mare; muierile și bătrânii nu se trimit în războiu, nici nu li-se dă voie copiilor să se joace cu veninuri, sau pantofarilor să se pronunțe asupra arhitecturii. Pe când de câte ori e vorba să se descurce chestiile mai profunde de filozofie și morală, toți sunt competenți, și bucătarii și camerierele. Grijește presa să faciliteze soluția.

Se discută între învățați vre-o chestie biblică, pentru care se cere atâta pregătire de studii limbice, de disciplină teologică, de înțelegere ascetică, sau o chestie teoretică, ce pretinde un grad atât de înalt de credință, atâta fineță de critică, atâta exacteță și imparțialitate de judecată? În doi numeri a foaiei sale de zi jurnalul își improvizează în o oră două un articol ce taie orice nod gordian, găsește firul ori căruia ghem cât de încurcat, și oferă și beutorilor de bere și oaspeților stabili ai cafenelelor, celor ce citesc jurnalul pentru a omori timpul sau ca să-i fure somnul, o soluție splendidă și genială, pentru că e potrivită prejudecăților publicului leger și instinctelor plebeie fanatice.

Totul e bine primit și găsește aplauzul cetitorilor, numai să nu turbure nonchalanca lor fericită și să poarte timbrul nouității și-al modei.

Data fiind absoluta incapacitate a celor mai mulți de-a distinge între ipoteze și concluziile sigure ale științei, între opinie eurentă și adevăr vecinic, între sofisme și dovezi, judecata publicului se conturbă, ideile și principiile pe cari o civilizație de douăzeci ori seculară le-a dezvoltat și imprimat în sufletul poporului prin o muncă progresivă de educație, încep să se clatine și perd tot mai mult din auctoritate și stăpânie, iar stabilității binefăcătoare ale credințelor comune li urmează neconstanța paralogismelor de modă, ce deschid căile pentru sterilitate morală, scepticism, cinism și pesimism.

Presupuneți bunăoară, că o femeie oa-

recare născând prematur, a dat naștere unui făt monstru, care are oarecare asemănare întâmplătoare cu o moimă. Iată numai decât jurnalul, care se instăpânește peste întâmplare, ca să poată afirma că asemănarea e deplină și că dovedește descendența biologică a omului de la moimă.

Nime nu se va sinchisi să afe purul adevăr și se judece drept, nime nu va chema pe jurnalist, ca acesta să răspundă pentru afirmația sa, care ar putea fi și numai o simplă scornitură, cei mai mulți vor crede și vor trage fără a reflecta, consecințele morale cele mai dezastruoase. Multiplice-să această pildă de milioane ori, referindu-o la alte cazuri analoage și vom avea ideea despre știința și cultura frumoasă ce-o răspândește presa contemporană în mijlocul poporului.

Apropos zice Paulsen: Deoparte și de alta răsună glasul: iată Mântuitorul, iată taumaturgul, care tămăduiește toate boalele omenimei bolnave! Mii de inși zoresc să-l vadă și se anunță pe coloanele tuturor ziarelor, vedeți l'am găsit! Dar după un timp oarecare scurt, mulțimea s'a împrăștiat și nime numai știe nimic". Și Harnack: „Dacă doi sau trei Cazaci se abat asupra studiului creștinismului primitiv, și mănjesce hârtia cu câțiva articoli, putem fi siguri, că înderăptul acestora, cari pretind și oferă cât mai puțin (Mindest fordernden und Mindestbietend), va alerga în galop toată ceata culturii germane". Și asta din simplul motiv, că presa modernă habilitază și commis-voyageurii și ucenicii de bărbierie de-a se simți și dovedi competenți în chestiile mai grele și mai profunde ale spiritului omenesc.

Dar și mai rău: Profesiunea de jurnalist e scutită de orice greutate: deprinderea ei nu cere nici dovedirea identității, nici pregătire, nici garanții de moralitate, nici chiar responsabilitatea morală sau juridică a propriilor fapte până la un anumit hotar, ce-ți lasă însă teren liber pentru sofisme, minciuni, blasfemii și lascivii fără sfârșit. În lumea de acum a examenelor și brevetelor, numai presa e scutită de ele.

În numele poporului suveran, fiecare educator trebuie să pozează un certificat sigilat: dela învățatul universitar până la învățătorul de pe sate. Are certificat chiar și călugărița, care îngrijește de micile odrazle din grădinile de copii. În cabinete și parlamente, se discută măsurii și iscodesc legi pentru reprimarea afirmativelor abuzuri ale preoților catolici, numai marele amvon al publicității e liber, orice vântură țară și șarlatan poate să-l arunce în haină de profet pentru a-și exprima părerea.

„Jurnaliștii legeri și fără conștiință, zice Nordau, au pregătit și provocat direct

revoluții și răscoale, aducând pe capul patriei lor și a neamurilor străine devastărei. Dacă ar fi fost regi, s'ar fi rostit asupra capului lor sentință capitală, dar ca jurnaliști au fost lăsați neturburați și-au fost singurii, cari au rămas nevătămați în mijlocul ruinei comune ce-au cauzat. Nu e oare surprinzător faptul, că se tolerează o hegemonie atât de arbitrară, un astfel de despotism, până când toate celelalte tiranii sunt combătute cu înverșunare.“

(Va urma)

F. R. g. D.

«Civilta Catolica» quaderno 1502 și 1504.

Dr. Alexandru Nicolescu.

Posta Administrației.

Am primit și chitam abonamentul dela: *Farkasaszo* pe 1/10 1912—1/4 1913. — *Slămnice* pe 1913 sem. 1-iu. — *Szépvis* pe 1912. — *Topaszt. király* pe 1913. — *Delani* pe 1912 întreg. — *Posmus* pe 1903 sem. 2-lea 1904 și 1905. — *Vama* pe 6/5—6/11 din 1912. — *Roșia de munte* pe 1911. — *Custelnice* pe timpul din 1/5 1911 până în 1/5 1912. — E adevărat, că ați plătit aproape în tot anul regulat; dar sunt și ani de aceia, în cari nu s'au făcut plătiri (bunăoară 1894, 1896, 1898, 1900, 1902 și 1908). Aceștia s'au acoperit prin plătirile ulterioare; și de aci vine, că nu fiecare plătire s'a putut socoti tocmai la anul, în care s'a plătit. — Aglomerarea numerilor nu se întâmplă de aici, ci dela posta finală, de unde precum se vede, nu se scot la timp și se adună. — *Comana de jos* pe 1912 sem. 2-lea. — *Gilău* pe 1910 sem. 2-lea, 1911 și 1912. — *Reșinar* pe 1/6—1/12 1907. Binevoii a îngrijii și de rest. Foaia va merge. — *Oarța de jos* pe 1913. — *Coșlar* pe 1913 sem. 1-iu. — *Jucul de sus* pe 1904 sem. 2-lea și întreg an. 1905. — *I. J. Lugoș* din 1/7 1911—1/7 1912. — *Oravița* pe 1/7 1912—1/7 1913. — *Densus* pe 1913 sem. 1-iu. — *Dr. T. M. Deș* pe timpul din 1/3 1911—1/11 1912. — *Dr. I. M. Siget* pe 1912. — *Velț* pe 1912.

BIBLIOGRAFIE.

A eșit de sub tipar:

Regulament pentru organizarea învățământului în școlile primare din Arhidieceza gr.-cat. română.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*. Prețul 2 cor.

Siebenbürger

Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voi pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„**Siebenbürger Urbräu**“

(Vechea bere transylvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corăspunde gustului cel mai distins. Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: „**Siebenbürger Urbräu**“.

Cu stimă: **RUDOLF HABERMANN**
proprietarul fabricii de bere,
S i b i u — Nagyszeben.

Siebenbürger

Urbräu

Se află de vânzare

Portretul Escelenției Sale **Dr. Y. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — **1.10 cor.**

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la **Librăria Seminarială**.

Se află de vânzare la **Librăria Seminarială din Blaj**

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4:30 cor. fco. Mărimea icoanelor ⁴⁵/₇₀ cm.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. **5:30**
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. **5:30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. **7:30 cor.**
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. **7:30 cor.**

3. Hipnotism și Spiritism 1:50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți

din casele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la **Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.**

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1: *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobata din Conferința Episcopescă ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opuł întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător —80
" " " doi " 1:20
" " " trei " 1.60
plus 20 fl. port pentru fiecare.

Comanda se pot face la **Tipografia Seminarială**.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Viță americană altoită

precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți, furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

Serviciu conștiincios. Soluri garantate.
FR. CASPARI
[Nagyküküllő vm.] Medias—Medgyes.
Catalog se trimite la cerere gratis și franco.

În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel, că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela doi proprietari, cari mi-au trimis aceste scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere, ce o pot avea în firma de mai sus.
[12] 6—?

Udatul în pat! Se poate opri la moment!
Deslusiri dă gratuit, dacă i-se comunică datele etății și sexului: **Georg Pfaller** în **Nürnberg K. 44 [Bavaria]**.
(9) 8-52

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

===== SIBIU =====

Strada Csnădiei 1—5. Edificiile proprii.
recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până în finea anului 1911 K. 5,275,798:28
Capitale asigurate pe viață achitate „ 5,148,556:36
Marca asiguratilor cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 127,763,744—
} viață „ 10,981,522—
Fonduri de întemeiere și de rezervă cor. 2.520,492—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Perseane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(15) 14—?

In atențiunea Onoraților Preoți!

Vinul de care aveți lipsă pentru sfintele Paști, Vă rog a-l procura exclusiv numai dela proprietarul de vii,

Petru Benea din (Șiria) Világos comitatul Aradului

căci e Român și Vă trimite numai

vinuri bune de deal

pentru a căror manipulare curată e distinct cu medalie de argint. Expediază în butoaie de imprumut pe timp de 2 luni, pe lângă următoarele prețuri:

Vinuri vechi: Rizling 86 fl.; alb desert 82 fl.; Roșu de Ménes 100 fl.

Vinuri noi: Rizling 68 fl.; Șiller 66 fl.; alb de masă 64 fleri.

Prețurile sunt semnate după litru. Să expediază dela 50 litri în sus în butoaie; iar în jos în sticle. Sticlele nu să dau imprumut, ci să compută în bani, luându-se în rambursă deodată cu prețul vinului.

(22) 2—14